

Evalueringsrapport ARK301, høst 2016

Høsten 2016 ble feltkurset for masterstudenter i arkeologi, «ARK301 Arkeologisk metode», gjennomført fra 15.august til 23.september med eksamen 7.oktober. Emnet ble hovedsakelig gjennomført ut fra samme struktur som fjorårets emne, men med enkelte viktige endringer som vil bli fremhevet i denne rapporten. De ulike elementene vil bli belyst med resultatene fra studentundersøkelsen, som seks av elleve studenter besvarte.

Emnets formål

Feltkursets hovedformål er at studenten skal oppnå fordypet kunnskap om hvordan arkeologisk utgravning og registrering utføres, som er en viktig forutsetning for faglig forståelse og for deres fremtid i profesjonell arkeologi. Studenten får opplæring i forarbeid, praktisk gjennomføring, etterarbeid og rapportering av arkeologisk feltarbeid. Denne opplæringen omfatter planlegging av undersøkning, innføring i registreringsmetoder og utgravningsmetoder i felt, dokumentasjonsstrategier, innsamling og behandling av funn, samt fremstilling av fremgangsmåte, analyser og resultater i rapportform. Strukturen på emnet er lagt opp slik at studentene på best mulig måte kan tilegne seg denne kunnskapen i form av teoretisk og praktisk tilnærming, og oppnå ferdigheter og erfaringer som er nyttige for arbeidslivet både utenfor og innenfor academia.

Oppbygning og gjennomføring

Feltkurset er delt opp i fire elementer: én ukes forkurs, tre ukers feltkurs, to ukers etterarbeid med rapportskrivning (kvalifikasjonsoppgave) og etterfølgende skriftlig eksamen.

Forkurs

Forkurset besto av fem fulle dager med undervisning fra 8.15-16.00 hver dag. Studentene var jevnt over fornøyd med forkurset. Angående varighet og struktur var én svært fornøyd, tre fornøyd og to verken fornøyd eller misfornøyd. Når det gjaldt faglig innhold var fire fornøyde og to verken/eller. Av skriftlige kommentarer ble det fremhevet at forkurset var svært intensivt og at det med fordel kunne vært lengre. Flere ønsket ytterligere fordypning av enkelte temaer, særlig angående metodeteori og noe mer praktisk forberedelse rettet mot feltarbeidet. Øvelse med totalstasjon med underviser fra Universitetsmuseet ble trukket frem som svært positivt. Det ble også påpekt at noe av informasjonen kunne blitt lagt til etter feltkurset, for eksempel opplæring i rapportskrivning og bearbeiding av dokumentasjon.

Enkelte uttrykte at deler av forkurset ikke var direkte relevant for feltarbeidet, og at det var ønskelig med mer innføring i det som skulle graves ut under feltkurset. Dette er et forståelig poeng, men formålet med emnet er ikke å kun gi opplæring i det bestemte utgravningsprosjektet, men også gi en oversikt over det mangfold av tilnærminger som er relevante for feltarbeid i nordisk arkeologi. Slik sett var det deler av informasjonen på forkurset som ikke ble satt i praksis under feltarbeidet, men det var heller ikke meningen. Likevel bør det tas til etterretning at en utvidelse av forkurset kan gi rom for å både gi mer spesifikk innføring i det utgravningsprosjektet som skal gjennomføres og den bredere kompetansen som studentene skal oppnå og vurderes i.

Feltkurs

Selve feltarbeidet ble utført over tre uker på Hallingskeid i Ulvik kommune, hvor studentene gravde ut en steinalderboplass og et kokegropfelt, gjorde registreringsundersøkelser i en uavklart tuft og øvrig registrering med prøvestikk og metalldetektor. Når det gjaldt varigheten var dette svært godt mottatt – fem studenter var svært fornøyde og én fornøyd. Angående innholdet og gjennomføringen var én svært fornøyd og fem fornøyde. Om den øvrige praktiske gjennomføringen (reise, bolig og mat) var to svært fornøyde, tre fornøyde og én verken fornøyd eller misfornøyd.

Av mer spesifikke tilbakemeldinger var det ønske om mer opplæring i bruk av totalstasjon (digital innmåling) og noe nærmere oppfølging av den enkelte student. Disse utfordringene er kjente, og er vanskelig å gjøre noe med under gjeldende struktur, ettersom det kun er én underviser per felt. Innmåling med totalstasjon er komplisert og krever at underviser bistår studenten som driver innmåling. Individuell opplæring lar seg kun gjøre ved at de øvrige studentene arbeider uten overoppsyn, hvilket ikke er ideelt. På kurset valgte derfor underviser å utføre innmålingen selv, slik at dette skulle gå raskere og unngå at studentene sto uten veiledning i lengre perioder. Et alternativ for å behjelpe denne situasjonen kan være at det er én underviser som har hovedansvar for å drive opplæring i innmåling med én og én student mens den feltansvarlige underviser driver det øvrige feltarbeidet. Da vil også studentene få bedre individuell oppfølging. Spesielt for kokegropfeltet, hvor kokegropene lå relativt spredt, var det utfordrende å være tilgjengelig for alle studentene til enhver tid. Når større avstander og flere kulturminner skal håndteres ville det vært ideelt med to undervisere på feltet. Når man er i felt for første gang, som student eller nyutdannet, er det vanlig å være usikker på hva man skal gjøre og det dukker opp svært mange spørsmål underveis. Nøye

veiledning er viktig, og det er ikke heldig at studentene blir nødt til å være usikre og vente lenge før de kan få informasjon om hvordan de skal gå videre med arbeidet.

På den praktiske siden av oppholdet var matorganiseringen en utfordring. Hallingskeid er kun tilgjengelig via tog, uten mulighet for frakt av utstyr på toget, så all mat måtte kjøpes inn på forhånd og fraktes med helikopter. Det var heller ikke kjøleskap på turisthytten som vi bodde på. Menyen måtte derfor være avklart på forhånd, og bestå av så enkel mat som mulig, med minimum av kjølevarer. Det var tre studenter som hadde kostholdspreferanser (gluten- og laktoseintoleranse og vegetarianer), og de gav uttrykk for frustrasjon over at universitetet ikke kunne ta hensyn til spesielle matbehov, og at de ble nødt til å kjøpe inn og frakte egen mat. Det ble mange diskusjoner omkring hvordan det skulle løses, og beslutningen ble at de fikk et matbudsjett fra midlene til feltkurset. Det ble også kjøpt inn ekstra utstyr for å lette utfordringen med å tilberede ulike typer mat samtidig. I fremtiden bør det legges klare rutiner for hvordan matinnkjøp og matintoleranser/allergier skal håndteres, ettersom dette er sannsynlige utfordringer også ved kommende kurs.

Oppsummert var studentenes tilbakemeldinger på feltarbeidet svært gode. Kurset ble beskrevet som «svært godt utført», en «utrolig kjekk og flott opplevelse», og at underviserne var «superflinke». Tilbakemeldingenes vinkling er hovedsakelig på nyanser ved gjennomføringen, så det virker som om grunnstrukturen for feltarbeidet fungerer svært godt og bidrar til en god læringsopplevelse for studentene. Det kan derfor bygges videre på samme struktur og gjøres forbedringer på en allerede god og vellykket strategi.

Etterarbeid og rapportskrivning

Under etterarbeidet skulle studentene bearbeide innsamlede funn og dokumentasjon og skrive en rapport over forløpet og resultatene fra feltarbeidet i løpet av to uker. Under etterarbeidet fikk de opplæring i og veiledning med digitalisering av tegninger og kart, rensing og klassifisering av funn, vasking av kullprøver og fotografering av gjenstander. Studentene fikk tilgang til den arkeologiske tørrlaben hvor de fikk arbeide med disse oppgavene.

Nytt av året var strukturen på rapportskrivningen. Tidligere år skrev hver student en individuell rapport over alt som ble gjort i felt, både utgravning og registrering. Dette opplegget ble endret fordi det viste seg at de aller fleste rapportene var svært like og generelle. Trolig har de samarbeidet om skrivningen, noe som ikke er overraskende, siden de innhentet informasjonen i fellesskap og var avhengige av andres informasjon for å rekonstruere prosessen. I profesjonell arkeologi er rapportskrivningen ofte et samarbeidsprosjekt, så det ble besluttet at studentene skulle skrive rapporten som en gruppeoppgave, fordelt på de tre

gravelagene de hadde under feltarbeidet. Hver gruppe fikk ansvar for ett felt, henholdsvis steinalderboplass, kokegropfelt og registrering. Formålet var at studentene her fikk opplæring i å disponere erfaringene sine innad i gruppene de allerede kjente, og at rapportene gikk mer i dybden på hvert felt. Fra et sensursynspunkt lyktes denne omstruktureringen godt, med mer konkrete og spesifikke rapporter. Undervisningsmessig var det tydelig at studentene tjente på å kunne samarbeide i grupper, diskutere fritt og fordele arbeidsansvar selv. Inndelingen i tre ulike grupper med hvert sitt felt lettet også etterarbeidet ettersom hver student slapp å skrive store mengder tekst på kort tid, og hver gruppe fikk forholde seg til dokumentasjon og funn fra hvert sitt felt, i stedet for at alle skulle håndtere alt.

Tilbakemeldingene på etterarbeidet var mer varierende enn på feltarbeidet. Angående struktur og varighet var to fornøyd, tre verken/eller, og én misfornøyd. På det faglige innholdet var én svært fornøyd, én fornøyd, to verken/eller og to misfornøyd. Når det gjaldt samarbeidet mellom studentene under etterarbeidet var fire svært fornøyd, én fornøyd og én misfornøyd. De mer spesifikke kommentarene var at det var noen misforståelser og uenighet mellom det den eksterne underviseren i digitalisering kommuniserte og det emneunderviserne sa. Noen opplevde også at det var noe manglende informasjon fra underviserne om hva som var forventet av studentene i etterarbeidsperioden. Generelt etterlyste flere mer konkret opplæring i hvordan en feltrapport skal skrives og mer veiledning underveis, at rapportarbeidet kunne vært mer omfattende og at det med fordel kunne vært avsatt mer tid til det omfattende arbeidet som skulle gjøres. Noen opplevde at gruppearbeidet fungerte svært godt, mens andre syntes at det var utfordrende og at enkelte ikke utførte sine oppgaver.

Feltrapporten var en kvalifiseringsoppgave i emnet, dvs. at den måtte godkjennes for at studentene kunne ta eksamen. Tre var svært fornøyd med denne ordningen, og de tre andre var henholdsvis fornøyd, verken/eller og misfornøyd. På spørsmålet om feltrapporten bør fortsette å være en gruppebasert eller individuell, ønsket to studenter å gå tilbake til individuell rapport mens fire var tilfredse med den nye ordningen.

Oppsummert så fremstår det som om opplegget for etterarbeidet er av relativt god kvalitet og at studentene jevnt over er ganske fornøyde, men det er klart mer å forbedre på denne delen av emnet. Tiden til rådighet er knapp og det er svært forståelig at studentene opplever det som kort tid til å både bearbeide dokumentasjon, funn og prøver, og produsere en rapport på to uker. Studentene fikk tilgang til andre feltrapporter for å bruke som mal for sin egen, men det er tydelig at det bør legges inn mer konkret undervisning på hvordan en arkeologisk feltrapport skal skrives. Tiden er allerede svært presset, så en utvidelse fra to til tre uker ville vært et godt tiltak for å legge inn ytterligere undervisning og gi studentene mer

tid til å arbeide. Selv om det er karakteren på den skriftlige eksamen som «teller» formelt, så er rapportarbeidet en svært viktig og arbeidsrelevant erfaring. Å arbeide med digital dokumentasjon, foto og kart, jobbe nært med arkeologiske funn og klassifikasjon, og presentere metoder og tolkninger i tekstform er grunnleggende elementer i arkeologisk arbeid. Det er her studentene tilegner seg kunnskap om hvordan arkeologiske data og tolkninger produseres, og her de får presentere hva de selv har tilegnet seg av kunnskap i løpet av kurset.

Eksamen, eksamensform og pensum

I høst var eksamensformen skriftlig skoleeksamen på seks timer, hvilket har vært oppe til diskusjon på fagmøtet i arkeologi flere ganger. Flere undervisere har uttrykt misnøye over at skoleeksamen tilbys på masternivå, og spesielt at et praktiske emne som ARK301 skal vurderes gjennom en eksamen uten tilgang til pensumlitteratur. Diskusjonene har ført til bred enighet om at feltrapporten bør omgjøres til eksamensform, nettopp fordi det er en skriftlig studentoppgave som er direkte tilknyttet de praktisk-teoretiske læringsmålene som emnet er basert på. Dette ble også uttrykt fra studentenes side.

I studentundersøkelsen var henholdsvis to fornøyd, én verken/eller og tre svært misfornøyde med skriftlig skoleeksamen som vurderingsform. Når det gjaldt oppgavene som ble tilbudt på eksamen var én svært fornøyd, to fornøyd, to verken/eller og én misfornøyd. På flervalgsspørsmål om hvilke andre eksamensformer som kunne være passende, ønsket 25 % å ha rapport som kvalifiseringsoppgave og skriftlig hjemmeksamen; 12,5 % ønsket at rapporten skulle bestå som kvalifiseringsoppgave og at eksamensformen skulle endres til muntlig presentasjon av rapporten; 12,5 % ønsket at eksamen kun skulle bestå av individuell feltrapport, mens 50 % ønsket å ha gruppebasert feltrapport som eksamensoppgave. Ingen ønsket rapport som kvalifiseringsoppgave og en muntlig eksamen med pensumrelatert oppgave. Samlet ønsket 37,5 % å beholde feltrapporten som kvalifiseringsoppgave mot 62,5 % som ønsket kun feltrapport som eksamensform. Dette er klart resultater som bør tas i betraktning når eksamensformen i ARK301 skal vurderes endret.

Når det gjaldt pensum var studentene hovedsakelig fornøyde (én svært fornøyd, to fornøyde og tre verken/eller). De spesifikke kommentarene var generelt positive, at pensum var oversiktlig og gav god basiskjennskap til metoder som benyttes i og utenfor felt. Noen ønsket seg mer litteratur på enkelte temaer, andre mente at noe fremsto som utdatert. Et viktig poeng var at få studenter følte de fikk god bruk for pensum på eksamen. Et annet godt poeng som ble belyst var at endringer i eksamensformen må føre til endringer i pensum, noe som garantert vil tas til følge.

Generelle tilbakemeldinger og oppsummering

De mer overordnede tilbakemeldingene fra studentene var svært positive. De opplevde underviserne som hjelpsomme og tilgjengelige under hele kurset, at de var lette å kommunisere med, til å gi informasjon og møte enkeltes behov, og at de var «fantastiske» å være på feltkurs med. Undervisningen holdt et faglig høyt nivå og Hallingskeid ble særlig trukket fram som det beste ved kurset. En student anså det som et privilegium å kunne reise til et slikt sted på feltkurs, og en annen skrev at lokalitetene hadde nok variert funnmateriale og metodisk bredde til å dekke alle studentenes ulike interessefelt. De konstruktive tilbakemeldingene etterlyste generelt mer undervisning over lengre tid, med mulighet for enda mer fordypning i ulike metodiske aspekter.

Studentevalueringen speiler et overordnet positivt bilde av ARK301, som understreker emnet styrke og får fram de punktene som kan forbedres. Tilbakemeldingene er seriøse og gode bidrag som blir viktige for videreutviklingen av emnet. Ut fra observasjonen av studentenes arbeid i felt, kvaliteten på feltrapportene og eksamensbesvarelsene er det tydelig at emnets struktur gir god læring og at målene for læringsutbytte oppfylles i stor grad. Likevel er emnet slik det står nå noe begrenset tidsmessig i forhold til emnets formål og læringsmålene som er satt. Arkeologisk feltmetode er et svært stort tema – og det utvides stadig med utvikling av nye metoder – så å forlenge emnets varighet vil gi bedre rom for både undervisere og studenter til å fordype seg i de aspektene som gir masterstudentene best mulig arbeidslivserfaring. Det er en kjensgjerning at det første møtet med arbeidslivet for nyutdannede arkeologer er feltarbeid, og at det bør legges enda mer til rette for å tilby oppdatert og god undervisning i arkeologisk metode.